

*Ing. Rutter Joan, prof. v p.
Grad Lj. Turij Zg. Lj. Kungota*

Naročnina listu: Celo leto 35 din., pol leta 18 din., četrt leta 9 din. Izven Jugoslavije: Celo leto 65 din. Inzerati ali oznanila se preračunajo po dogovoru; pri večkratnem inzeriranju primeren popust. Upravišče sprejema naročnino, inzerate in reklamacije. Telefon interurban šte. 113

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO Ljudstvo

Politična plačnina v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, vsako in petek. Uredništvo in upravišče je v Mariboru. Koristna cena listu 5. Z usodnim vsem more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklamacije so politične prošnje. Telefon interurban šte. 113.

14. šte. 1.

Maribor, dne 4. oktobra 1922.

Letnik XIV.

Pred ostavko vlade.

Popolna zmaga državno-pravnega in ustavo-revizionističnega stališča Stojana Protića med vojvodinskimi radikali je izbila sodo dno in grozi potopiti v režimskih grehah trblo barko radikalsko-demokratske koalicije.

Zagrebski kongres intelektualcev je bil samo predigra dogodkom, katere je izzval milostni sunek Protićevih pristašev v boju s Pašič-Pribičevićev strahovladom.

Položaj, ki je nastal po radikalskem shodu v Somboru, ima edini izhod v razkroju radikalsko-demokratske koalicije in v volitvah. To jasno poudarja tudi resolucija, ki je bila soglasno sprejeta med vojvodinskimi radikali. Kako se bodo stvari razvijale v neposredni tok vzročnih posledic z notranjo in zunanjo politiko in v to potreben čas, ni glavno, pač pa je odločilen njihov vpliv na končni cilj — revizijo ustave v avtonomističnem smislu.

Protićev «Radikal» govori jasno o potrebi sporazuma s Hrvati in Slovenci, dočim je policajdemokrati Davidovič upadel pozneje pogum odkrito priznati to, kar je govoril v Zagrebu. Davidovič, ki je imel vse adute v rokah, da dobi igro in izvede nove volitve, je obsedel med dvema stoloma in ni izključeno, da je njegova nemožnost nudila Pribičeviću zadnjo slamico rešitve omadeževanega osebnega ugleda.

Stojan Protić je danes zopet junak dneva, dočim je med policajdemokrati zavladala potrlost in zbeganost. Dr. Kukovec je v tem oziru pravi «Resonanzboden» ob «Jutrovi» «šlagerjih» v uvodnikih. On je prvi izgubil politično orijentacijo in to je bil tudi prvi znak, da mu bo kmalu sledila tudi njegova skrahirana stranka, kateri velja izjava ministra Trifkovića, prilagodena slovenskim razmeram: «Tisti, ki so v Sloveniji vladali z bajoneti, so ropali.» Z izgubo politične orijentacije se je policajdemokratom izmuznila tudi oblast in odhajajo s svojimi plačanimi samostojneškimi priganjaci v — nenavrat.

Po seji radikalskih ministrov so Pašičevi vladi — štete ure. Za 5. t. m. se hitro sklicuje seja skupščine, na kateri bo najbrže prečitano poročilo, da je vlada v ostavki, čemur bo sledila odgoditev parlamenta, za katerim nikdo ne bo žaloval.

Tega, kar je na potu in mora priti, ne more zaustaviti nobena sila več. Avtonomija in istinska državljanska svoboda bodi predhodnik boljše bodočnosti združenih Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov v mejah Velike Jugoslavije.

Železniški tovorni promet.

Naslednje žalostno poglavje iz našega državnega gospodarstva bi lahko imenovali tudi: rop in uničevanje privatne lastnine. Evo, zakaj? — Nad dva meseca je že ustavljen promet na državni železnici, blago še gre do Zagreba, naprej pa ne, vse zaostaja, kopiči se ob progi in kmalu bodo vsi vagoni polni blaga, ki ne doseže svojega cilja ter se skvari; od Špilja do Zagreba stoji okrog 5000 zaostalih vagonov in na samem Teznu pri Mariboru jih je že nad tisoč. Od časa do časa sicer čitamo v listih zagotovila, da se promet zopet odpre in upostavi, pa kaj pomagajo take obljube, ko je že sedaj odpiranje prometa skoraj nemogoče vsled prevelike množine zaostalega blaga. Če se promet odpre, se odpre samo za dva, tri dni, potem pa je zopet vse pri starem, ker ni vagonov. Parkrat se je že promet tako «odprl», na Teznu pa še vedno čaka cela vrsta natovorjenih vagonov iz prve polovice — meseca julija! Med drugim okrog 30 vagonov za sladkorno tovarno v Osijeku, na druge naslove in za druge kraje več vagonov sladkorja, mnogo vagonov premoga, lesa, pohištva in cela vrsta takozvanih nabiralnikov — vagonov, ki se polnijo z manjšimi in raznovrstnimi tovornimi pošiljatkami. Na ta način se povzroča velikanska škoda. Blago se kvari, zapirajo se obrati, brezposelni delavci stradajo, trgovske zveze se razbijajo in ves naš obrtni, podjetni in trgovski svet pride poleg vse škode, ki jo mora trpeti, po zaslugi naše prometne uprave še v slabo luč nesolidnosti pred celim svetom.

Zamislite si položaj podjetnika in odjemalca! — Skrbno izdelano blago je odposlano in stoji že cele mesece nekje na Teznu ali kje drugje, vagoni so tudi v slabem stanju in vročina, dež, zopet vročina, dež brez zapreke vse kvari in uničuje. Slakor se topi, pohištvo poka, sukno peri, les prhni, seme gnije, poganja že bilke iz vagonov in z mineralno vodo, ki se pari že 3. mesec v vagonih na Teznu, odjemalec tudi ne more biti zadovoljen. Podjetja dobivajo pisma od naročnikov: Kaj je z naročenim blagom, na naročila, ki se ne izvršujejo, ne moremo reflektirati, končno pa: blago je došlo v takem stanju, da ga ne moremo uporabiti itd.

Vsled te brezprimerne nerednosti in zanikernosti pa ne trpijo samo veliki obrati, temveč tudi mali ljudje. Delavci izgubijo svoj kruh, če ima podjetje v Osijeku ves svoj les, premog, sladkor na Teznu in ne more obratovati in kdorkoli zaupa svojo prtljago, pohištvo

ali kaj drugega tovarnemu prometu, se izpostavlja nevarnosti, da vse to izgubi, na vsak način pa ima veliko škodo, ker se marsikaj pokvari in ne pride pravočasno na svoje mesto.

Ko pošiljajo vojake iz enega mesta v drugo, prepuščijo njihove zaboje tovarnemu prometu, vojaki so že davno v novi garniziji ter zelo bridko občutijo, da se njihovo perilo, obleka in drugo kvari nekje v kakem nabiralnem vagonu.

Take razmere so prava sramota za ministra saobračaja in za njegovo upravo in bil bi že skrajni čas, da se tega začne tudi zavedati.

Danes zboruje v Mariboru krajevna skupina industrijalcev, potem se sestanejo industrijalci v Ljubljani in tudi tam se bo govorilo o železniškem prometu kot o eni glavnih zaprek razvoja in ekspanzije naše industrije. Industrijalci so menda že dovolj izkusili ter tudi zelo drago plačano spoznali, kaj jim vse preti od današnjega režima, zavedati se pa morajo tudi najširši sloji, da je nemoralnost, korupcija in sebičnost v visokih upravnih krogih kriva teh nevzdržnih razmer. Korupcija je sistem vladanja, s katerim se hoče današnji režim obdržati in okoristiti in temu sistemu so zapadle tudi državne železnice.

Peščica spekulativne porodice si je prilastila narodno imovino in njej gre tudi v račun, da je promet tak, kakršen je. Čaršijski zavezniki predstavnikov režima so vzeli monopol na vso trgovino, vso oskrbo, ubili so promet, da ubijejo solidno trgovino in podjetništvo ter tako sebi dajo proste roke. Ker ta porodica ne dopusti, da bi se ena pokrajina spopolnila z drugo, da bi se razvijala domača podjetja, je ubila promet in zelo daleč nas je že pripeljala.

Stoletne hoste po črni gori in Bosni propadajo, ker se noče organizirati delo in dovoz na kraje, kjer se les krvavo rabi, ob rodovitnem svetu Bačke in Banata, gine od lakote Dalmacija, Bosna, Črna gora, ker ni nobene zveze med pokrajinami itd. To so hoteli in dosegli z vlado zvezani spekulanti, ki nam že sedaj ob svoji mastni zaradi dovažajo drva iz Rumunije, moko iz Bolgarije, mast pa iz Amerike

Promet so ubili, toliko ga je pa vedno še, da njim služi. In samo toliko, samo za sebe, samo v svoje spekulativne svrhe ga mislijo pustiti, samo toliko ga bo ostalo, če se narod škodljivcev in izkoriščevalcev ne otrese.

Politični položaj.

Ostavka Pašičevega kabineta na obzorju. Opasno ne poka samo med člani demokratske stranke, ampak tudi radikalna gospoda se riblje med seboj. Nesigurnost vladne pozicije je postala nekaj neprijetnega celo za g. Pašiča, ki sicer kakih migljajev glede ostavke navadno noče razumeti. Po vrnitvi iz Pariza se je Pašič poučil o labilnosti svojega kabineta, stopil h kralju in mu poročal o politični situaciji med vladnimi strankami. Pašič je poudaril pri kralju potrebo razčiščenja parlamentarnih odnošajev v svrhu osiguranja vladne situacije. G. Pašič se še bo pred zasedanjem parlamenta temeljito posvetoval s člani vlade in potem skoro gotovo podal ostavko kabineta.

Poraz v zunanji politiki. Da bi proslavili svojo diplomacijo, češ, koliko ugleda ima v zunanjem svetu, so vladni listi z gotovostjo poročali, kakor da bi bilo že gotovo, da je minister dr. Ninčič izvoljen v Ligo narodov. Sedaj so se volitve v Ligo narodov v resnici izvršile, Ninčič je dobil samo 15 glasov in izvoljen je bil — kitajski kandidat.

Nekaj iz poglavja o politični orientaciji. Kot med radikali in demokrati, poka tudi v vrstah Hrvatskega bloka in Radičeve stranke. Glede manjšinskih strank v Sloveniji pa moramo beležiti, da so popolnoma izgubile svojo politično orijentacijo. Naši slovenski demokratje se kregajo med seboj po časopisju in njih vodja dr. Kukovec spuša v mladoliberalna glasila tako konfuzne izjave, da se jim smeji njegovi lastni pristaši. Minister dr. Žerjav pa je tako zasovražil liberalne starijine, da je izposloval pri vojaški oblasti zabranitev čitanja «Naroda» od strani vojakov. Socijalni demokrati v Sloveniji so tako med seboj razdvojeni, da lahko rečemo: kolikor socijalističnih koritarjev, toliko socijaldemokratskih grup in frakcij. Slabostojni voditelji so si sicer razven Ureka edini med seboj, a nimajo več niti toliko pristašev, da bi lahko na Slovenskem stajerju zborovali na javnem prostoru. Ako gledamo to veliko zmešnjavo pri nasprotnikih, smo res lahko ponosni, da ima SLS v teh časih pokanjanje med političnimi strankami svoje vrste tesno sklenjene in te vrste odločno in nepopustljivo korakajo za enim ciljem, v katerem tiči vsa kulturna gospodarska samostojnost in bodočnost Slovenije — namreč avtonomija. Z geslom: mi hočemo avtonomno Slovenijo, smo stopili pri preobratu v politično areno Jugoslavije, od tega gesla nismo prav nič popustili in danes v znotranjopolitičnem kaosu naše države je SLS edina stranka, ki ima svojo odločno politično orijentacijo, kateri se približujejo tudi vsi treznejši elementi iz vrst nam nasprotnih strank.

Vojvodinski radikali so se na svojem nedeljskem shodu v Somboru izjavili za razcep obstoječe vladne koalicije z demokrati in za revizijo ustave v Protićevem smislu. Na shodu so bili trije ministri: Trifković, dr. Ninčič in Miladinović. Na račun demokratov so pdale hude izjave in hude psovke. Listi pripisujejo temu shodu veliko važnost, pravijo, da se koalicija z demokrati na noben način ne more več obdržati in da se je Protićev vpliv močno utrdil med radikali.

Bolgarija in Bolgari.

Bolgarska javnost.

Z

«L'Echo de Bulgarie»: Dne 21. m. m. so se sestali v Parizu Poincaré, lord Curzon in laški veleposlanik v Parizu grof Sforza. Slo je za pacifikacijo Vzhoda. Njihova naloga je bila, da pred vsem odpravijo nesporazumljenja med posameznimi vladami velesil in da proče sredstva, da se prepreči vsako akcijo, ki bi imela za posledico nevarnost za mir. Ozračje je bilo zelo napeto, toda končno je zmagala zmernost. S tem, da se je Turčiji priznal suverenitet nad morskimi ožinami ter nad ozemljem do črte reke Marice z Drinopoljem in da se jo je povabilo na konferenco, je podan dokaz, da je politika pameti in zmernosti prišla do veljave na tem sestanku. Politika sile, ki se je javljala iz Londona, je končno odpravljena z dnevnega reda. Med sklepi, ki je jih storil ta sestanek, Bolgarijo zanima zlasti dejstvo, da velesile niso smatrale za potrebno pozvati tudi njo, ki je za Turčijo in Grčijo najbolj interesirana na vzhodnem vprašanju, h konferenci, ki se pripravlja in na katero sta pozvani tudi Jugoslavija in Rumunija. Mir na Vzhodu zahteva iskreno sodelovanje vseh, ki so prizadeti na vzhodnem vprašanju. Velesile bi s pripustitvijo Bolgarije na konferenco dale dokaz takta in pričnosti napram Bolgarom. Bolgarija je neposredno zainteresirana tudi po velikem številu svojih sorojakov na ozemlju, za katero gre. Nobenega stvarnega razloga pa ni preiti preko nje na dnevni red.

«Zemedelsko Zname»: Avtonomija Trakije bode najboljšje jamstvo za normalen razvoj prizadetega prebivalstva in svobodo morskih ožin, kjer se križajo interesi velesil. Avtonomna Trakija bo ob enem odprla Bolgarom izhod na Egejsko morje in postane ognjišče balkanskega mira.

«Slovo»: Po sklepih pariške konference se more smatrati vojno za končano. Ob enem so se velesile obvezale vrniti vzhodno Trakijo Turčiji pod pokroviteljstvom Zveze narodov. Razumeli so končno, da ni varno drezati na Vzhodu.

Svetovna javnost.

«Times (Anglija): Stambolijski, bolgarski predsednik ministrstva, je visoke rasti, razvit in močan, star 43 let. Dela neumorno in intenzivno. Njegovo življenje je zelo skromno in najraje stanuje v leseni kočici v Carski Bistrici na podnožju rilskega pogorja. Hišica je skrita v gostem smrečju. Svojo stvar, ki je stvar Bolgarije, zagovarja z ognjem in globokim prepričanjem. Zato ima poleg prijateljev tudi številne nasprotnike. Kljub temu njegova samotna hišica nima nobenega oboroženega varstva. Na opozoritve prijateljev navadno odgovarja: «Če me nameravajo ubiti, bodo to vsekakor tudi izvršili.» Glavna njegova politična moč je kmet in je tudi sam kot kmetijski sin izvršil v Nemčiji v Hallu visoko šolo za kmetijstvo. On je pravi sin svoje zemlje. Kmetstvo ljudstvo je v ogromni večini napram drugemu slojem v Bolgariji. Temu ljudstvu posveča Stambolijski vse svoje moči. S kraljem Borisem je njegovo razmerje sicer lojalno, vendar hladno. Napram tujcem je nezaupljiv in ne išče njihove družbe, če ga v to ne silijo državni posli. Njegova notranja politika odbija izobrazence, ker se ne navdušuje za ideale preteklosti in stremi v bodočnost. V zunanji politiki želi živeti v dobrih odnosih z vsemi državami. V težkih dneh triletnega njegovega državniškega delovanja se je pokazalo, da Bolgarija nima človeka, ki bi storil zanjo toliko, kakor Stambolijski. Dasi ga nasprotniki strastno napadajo, vendar mu njegovih zaslug in sposobnosti ne morejo odrekati.

«Daily Mail» (Anglija): Angleško javnost je presenetilo delovanje Ljoda Žorža za novo vojno na Vzhodu. Kaj takega si more zamisliti samo človek, ki nima zdrave pameti. Najprej je naščuval Grce proti Turkom in zdaj hoče, poleg Anglije, zavleči še Rumunijo in Jugoslavijo v usodo poražene Grčije.

«Venkov» (Čehoslovakija): Jugoslavija je na izumetničen način oropana svojih naravnih pristanišč v Jadranskem morju, od Egejskega morja pa jo odvaja ozek pas grškega ozemlja. Kakor ima Bolgarija potrebo svojega izhoda na Egejsko morje v pristanišču Dedeagač, tako ima tudi Jugoslavija svoje naravno težišče k temu morju. Taka rešitev v korist Bolgarije in Jugoslavije je tudi v interesu miru na Balkanu. Glede Turčije pa je treba imeti pred očmi, da ji je danes potrebna pomoč in kdorkoli ji bo pomagal, temu ostane hvaležna.

«Pravo Lidu» (Čehoslovakija): Sevreski mir je bil pogažen že na spomlad v Parizu. Nobenega razloga ni,

da bi države, h katerim pripada tudi Češkoslovaška, hodile po poti, ki vodi k sporom. Češkoslovaška nima nobenih neposrednih interesov na Balkanu, v Sredozemskem morju in v Mali Aziji.

Bolgarske vesti.

Vzhodna Trakija ima po francoskem štetju iz leta 1920 sledeče prebivalstvo: 73.220 Turkov, 80.893 Bolgarov (kristjanov in muslimanov), 51.706 Grkov, 3000 Judov in 1969 Armencev.

Položaj v Bolgariji. V nedeljo bi se imele vršiti v Sofiji in na deželi občinske volitve, ki pa jih je vlada z ozirom na napete razmere odklonila. Odpovedan je bil tudi shod opozicijonalcov v Plovdivu. Sboranje se je sešlo. Predložen mu je zakon o zaščiti države ter zakon o kaznovanju krivcev narodne nesreče.

Po svetu.

Albanija — republika. V Tirani se je zbrala albanska narodna skupščina, ki se je enoglasno izjavila za republikansko formo države. Prvim konzulom je imenovan Ahmed-beg.

Bivši šef reške vlade Zanella se mudi v Beogradu in je že posetil Pašiča. Zanella je došel v Beograd, da se že vendar enkrat in končno javno reši reško vprašanje.

Našo trgovino ob Sredozemski obali so spravili dogodki v Mali Aziji do zastoja in tudi radi dnevno se menjajoče turške in grške valute.

Mustafa Kemal paša. To ime je znano in važno po celi Evropi. Za vsak njegov korak se brigajo oni v Carigradu, kakor oni v Londonu, Parizu, Berlinu, Moskvi itd. in še posebno oni v Atenah in Beogradu. Po svoji zmagi nad Grki ima ta mož vojno in mir v svojih rokah. — Oče njegov je bil Židov iz Soluna, ki je pa prestopil v islam ter dal svojemu sinu poleg turške tudi nemško vzgojo. Kemal je izrazil pristaš nemških naukov in nemškega dela, pri tem pa tudi zelo nadarjen, okreten in ambiciozen. V bojih solunske revolucije l. 1908 se je zelo odlikoval. Enver paša ga je pa izpodrinil in to mu Kemal ne bo nikdar odpustil. V balkanski vojni leta 1912 je branil Cataldžo pred Bolgari. — Nemška politika je pošiljala svoje vojaške učitelje v Turčijo in z glavnim, — Limanom von Sanders — se je Kemal paša seznanil in sprijaznil. Sanders ga je napravil za poveljnika polka ter ga uvedel v vse znanosti in izkustva najboljših nemških oficirjev. — Polom l. 1918 je izgledal tudi kot polom Turške in Kemala. Pa ne za dolgo. Že leta 1919 je bil dosežen sporazum z Rusijo in ko je turški nacionalizem nutil odpor proti Angležem, ga je tudi Francija podpirala iz škodoželjnosti napram svojemu angleškemu tekmeču. Kemal paša je začel delati. Mir, ki ga je diktirala antanta Turčiji, je bil vsakemu muslimanu dokaz, da gre za obstoj Turčije. Muslimani skupaj! To je postalo geslo turških nacionalistov in posebej še Kemalovo. Okrog Carigrada ni mogel začeti, zato je šel v Anatolijo. Tu je nastopil proti svojemu staremu sovražniku Enver paši, ki je bil zadovoljen z diktiranim mirom antante. Vlada v Carigradu je nasprotovala Kemalovemu prizadevanju, vedno je zahtevala, naj razpusti svoje čete. Kemal se ni udal, odšel je v Erzerum ter tu dobro organiziral nacionaliste, svojo vojsko pa izpopolnil z oficirji, ki so morali bežati iz Carigrada. Svojega zvestega spremljevalca novinarja Dželal Nur-a je poslal v Moskvo kot zastopnika vlade, ki se hoče osnovati v Angori. Angorska država je bila osnovana, zastoj jo je po diktatu zaveznikov razpuščala, delila, obsojala carigradska vlada, zastoj so jo razpuščali zavezniki sami in zastoj so dve leti pošiljali proti njej Grke v boj. Kemal ni odnehal, pridobil in priboril si je sloves bodočega rešitelja Turčije in islama. Polovico Male Azije so imeli Grki ze zasedeno, porazu pa le niso utekli in Kemal paša je vendarle postavil na dnevni red obnovo Turčije.

Kako se pripravljala Anglija na vojno s Turčijo? — Po ruskih poročilih bi Anglija za vojno s Turčijo rabila 400.000 mož. Ona pa razpolaga s sledečimi silami: 244.000 regularne armade, 90.000 rezerve, 135.000 teritorialne vojske, 31.000 zračna flota, torej vsega okoli 500.000 mož, od katerih pa se nahaja 75.000 mož v Indiji, 10.000 mož na Irskem, pa tudi v Egiptu, Mezopotamiji in drugod. Teh oddelkov ni mogoče od tam odpoklicati, zato bi bila Anglija v slučaju vojske navezana na svoje dominione. — Kakšno razpoloženje je pa tam, smo že večkrat označili in zato je razumljivo, da se Anglija toliko trudi nahajskati druge države — pred vsem našo — za vojno.

Nova grška vlada se je sestavila iz samih pristavcev Venizelosa. Novi ministrski predsednik Aleksander Zaimis se pa nahaja tačas še na Dunaju. — Venizelos se je izrazil napram zastopnikom tiska, da je namenjen v Londonu se informirati o stališču Anglije in zaveznikov napram Grčiji. On popreje ne more sprejeti mandata nove grške vlade, da zastopa Grško na mirovni konferenci, dokler ni popolnoma poudčen o načrtih zaveznikov. Iz Londona odpotuje Venizelos v Pariz, kjer obišče Poincaréja. O razkralju Konstantinu poročajo listi, da odpotuje preko Trsta v Italijo in da se misli naseliti v Palermu.

Rumunsko-poljska zveza. Povodom bivanja Pilsudskega v Bukarešti se je sklenilo, da se Rumunija smatra v vprašanju vzhodne Galicije za obvezano, da proti eventualni spremembi poljskih meja protestira. Spomladi obišče baje rumunski kralj Varšavo. Skoro gotovo je, da se je Poljska napram Rumuniji obvezala, da ji pomaga za slučaj napada Rusije na Besarabijo.

Vzhodna velika antanta. Po poročilih iz Moskve je komisariat zunanjih zadev sovjetske Rusije vsem diplo-

matičnim zastopnikom pri mongolski, perzijski in afganistanski vladi naročil, da začno forsirati vprašanje ustanovitve »vzhodne velike antante«. V zvezo držav vzhoda bi poleg sovjetske Rusije vstopile sovjetska kavkaška republika, Turčija, Perzija, Buhara, Afganistan in Mongolska. Rusija skuša za ta načrt pridobiti tudi angorsko vlado.

Beleške.

Skrb za uradnike. Beograjski listi so začeli na vse kriplje pisati o silni in veliki skrbi vlade za uradništvo. Če bi dobili uradniki samo en in tudi najmanjši del od tega, kar se po listih piše in obeta, bi bili prav dobro preskrbljeni in uradniško vprašanje bi bilo rešeno. Ko so vladni listi že vse mogoče obljubili, nazadnje celo plačo v zlati valuti, so začeli sedaj uradništvo oblačiti in tako čitamo sedaj to-le baharijo: »Odkar je začelo finančno ministrstvo z nekaterimi bankami vplivati na popravno dinarja, so zamogle nabavljale zadruge, pred vsem uradniska — povoljno skleniti dogovore z nekimi češkimi firmami in tovarnami oblek glede dovoza te obleke. Prve pošiljave odidejo kmalu iz Češke. Razven tega bodo pa dobili uradniki tudi sladkor iz državnega posestva Belje in sicer v dovoljnih količinah po povoljni ceni. Vsi letošnji pridelki Belja so določeni za pasivne kraje in pa za uradništvo...«

Tako se obeta od dneva do dneva: danes plača v zlatu, jutri obleka, vmes sladkor in druga živila, uradništvo pa vedno hujše strada, nima obleke ne hrane in pasivnim krajem so ministri celo naročili, naj si sami poiščejo banke, kjer bi se dalo kaj dobiti v odpomoč najhujše bede.

Najprej vojaški konji, potem uradniki. Z obljubo sto in stoterih dobrot iz državnega posestva Belje za uradništvo se je poleg vladnih listov bavil tudi finančni minister. Zatrdil je, da uradniki res nekaj dobijo in sicer od onega, kar ostane, ko bo oskrbljena vojska in posebej še vojaški konji. To je uradnikom le preveč, da pridejo na vrsto za konje. Vedo namreč, da je vojaških konj zelo veliko in da niti vsi ne služijo v vojski, saj je videti povsod in vsak čas, kako vozijo razne osebnosti, ki nimajo nobenega posla z vojaško službo. In za vsem tem naj bi prišli šele uradniki na vrsto!

Primer modrosti in dobre oskrbe državnih nameščencev se kaže iz delokroga naše birokracije v Bakru. Tamošnji uradniki, nameščenci in vpokojenci so dobivali dolgo časa svoje pristojbine na bakarski carinarnici, potem so bili za nekaj časa izplačevani pri mo nopolnem uradu za sol in drugo. Ta urad se je naenkrat odpravil, uradniki in penzionisti so pa dobili obvestilo, da jih bode začel davčni urad na Sušaku oskrbovati, četudi je davčni urad tudi v Bakru. Kako dolgo bodo dobivali plačo od davkarje na Sušaku, se seveda ne da uganiti in reči, mogoče bo edinstveni birokracij nekega lepega dne povedal, naj si gre vsak po svojo plačo — naravnost v Beograd.

Novi kurzi za policaje. Prvega tega meseca se je otvoril v Beogradu zopet en tečaj za policaje in sprejelo se je vanj 50 prosilcev za policijske kandidate. Da se zadosti veliki (!) potrebi po policajih, pravijo beograjski listi, se bo nujno in naenkrat odprlo še več takih in podobnih tečajev. Sole in bolnice za zapirajo, — policijski kurzi pa odpirajo, na dolgo in široko se poroča, kako take tečaje zapuša sto in sto policajev z dobrimi in celo odličnimi izpiti in vprašati moramo, kje so vendar ti odlični izšolani policaji, da ne nadomestijo onih mnogih, ki v svoji nekulturi izvršujejo raznovrstna nasilja kljub ministrski protibatinaški naredbi.

Sa nostojno nasilje.

Pri zadnji seji Kmetijske družbe za Slovenijo je bilo na dnevnem redu tudi žrebanje predsedstva in odbornikov glasom § 18 družbenih pravil, ki se glasi v 4. odstavku:

»Predsednik, oba podpredsednika in vsi udje glavnega odbora se volijo na tri leta. Vsako leto izstopi en ud predsedništva in tretjina omenjenih odbornikov (sedaj 18) iz odbora. One, ki izstopijo v prvem in drugem letu, določi žreb. Izstopivši odborniki smejo biti zopet izvoljeni.«

To določilo glede žrebanja je vendar popolnoma jasno in nikakor ne ukine ali izpreminja dostavek v prvem odstavku § 18, ki se je sprejel na obnem zboru Kmetijske družbe z dne 20. maja 1920 in ki se glasi, oziroma se samo na prvi odstavek § 18:

»Društvo vodi glavni odbor, ki je sestavljen s predsednika, I. in II. podpredsednika in 18 odbornikov. V glavni odbor volijo upravičeni zastopniki iz bivše Kranjske predsednika, II. podpredsednika ter 10 odbornikov; oni iz bivšega dela Štajerske in Prekmurja I. podpredsednika ter 7 odbornikov in oni iz bivšega dela Koroške 1 odbornika.

Četrty odstavek § 18 je torej ostal neizpremenjen, žreb nedotaknjen, samo volitve bi se morale prilagoditi — žrebu. Ako je ta izločil 5 Kranjcev in 1 Štajerca ali obratno, bi pač morali potem kranjski delegati voliti 5 odbornikov in Štajerci 1, da se zadosti spremembi v 1. odstavku § 18.

To naziranje je vladalo samoobsebi umevno ob pričetku žrebanja, kajti pri žrebanju predsedstva ni bilo nobene nesreče. Vsi trije: predsednik, I. in II. podpredsednik so prišli v najlepši slogi v klobuk. Žreb je izločil II. podpredsednika, samostojnega Pipana.

Sedaj bi se moral pričeti žreb odbornikov. Naenkrat pa je zahteval samostojni odbornik Ažman, da ne sme priti vseh za žreb določenih 18 odbornikov do žrebanja, ampak da morajo žrebat »Štajerci« zase in pa

»Kranjci« zase (Na »Korošca« menda ni mislil in na »trebno« njegovega telesa.) in sicer vsak po — tri.

Odbornik Košar je zato stavil formalni predlog in zahteval, da se mora žreb izvršiti na podlagi družbenih pravil, ki nikjer ne pravijo, da morajo žrebat »Štajerci« zase in »Kranjci« zase. Ker so samostojni ta predlog odklonili z osmimi glasovi proti sedmimi našimi, so naši izjavili, da ne morejo več sodelovati pri tem neposlastnem načinu žrebanja. Ko so samostojni kljub temu hoteli začeti z žrebanjem po njihovi metodi, opiraje se na svojo večino, so naši odborniki vstali in zapustili dvorano.

Iz tega se jasno vidi, da samostojnežem ni mar ne postava in pravica, ne pravil in paragrafi, ako gre za — stolčke! Se bolj pa potrjuje to dejstvo okolnost, da so samostojni odklonili tudi predlog odbornika g. Košarja, naj se že na prihodnjem obnem zboru sklene sprememba pravil v tem smislu, da se uvedejo pri tako velevažni gospodarski organizaciji, kakor je pač Kmetijska družba za Slovenijo, volitve po proporeu. Samostojno nasilje ne bo več trajalo dolgo. Ljudska nevolja bo z njihovim slabim gospodarstvom in nepostavnim ravnanjem v škodo naroda obračunila v najkrajšem času in izginili bodo, kakor so prišli. Samostojnim nasilnežem so ure štetel!

KATOLISKIM AKADEMIKOM!

Alma mater labacensis vas zopet kliče k študiju po fakultetah, k napredovanju v znanosti, k vzorom in bojem v ljubezni za slovensko ljudstvo in državo.

Z njo vas vabijo kat. akad. društva — že 28 let delujoča »Danica«, njena sestra »Zarja« in snujoče se tretje društvo, ki bo te dni planilo v življenje. Vabimo vas pod naš prapor iskrenega medsebojnega prijateljstva, v svitu zapovedi Krista in matere sv. Cerkve k vztrajnemu delu v društvi, a še vztrajnejšemu študiju zato, ker je to nam dolžnost, kot dolžnikom svojega naroda, ki rabi izobraženstvo, dovolj podkovano, dovolj požrtvovalno, da bo kos nalogi — voditi boj za njegovo svobodo in pravice, gospodarsko osamosvojitve in povzdigo, za stvarjanje katoliške kulture.

Tovariši! Abiturijenti! Morda pada komu pogum, ko vidi, kako tira neznosna draginja že itak revno prebivalstvo v obubožanje in s tem naše dijaštvo v krizo, morda vam gineva samozavest spričo sovražnega nam stališča vlade. Toda i mi, i naše ljudstvo je odločno odgovorilo: Naši dijaki morajo študirati! Zato ne bomo prej odnehal, dokler ne bo za vse preskrbljena prehrana, kar je že danes gotovo dejstvo.

Tovariši Daničarji in Zarjani, javite se v naših društvi k veselemu, plodonosnemu delu kot lani. Tovariši abiturijenti — Razorači! Naj nihče izmed vas ne manjka, naj padajo v brazde srednješolskega študija klena zrna akademskih let in narodu bo padlo zrelo klasje — katoliška inteligenca — v naročje! Vi in mi tu — na drugi strani magari ves svet!

Upisovanje se vrši v Akademskem domu na Miklozičevi cesti.

Ljubljana, dne 2. oktobra 1922.

Lojze Campa, pravnik, tačasni predsednik »Danice«.

Aleš Stanovnik, pravnik, tačasni predsednik »Zarje«.

PRI MALI NEDELJI

se vrši v nedeljo, dne 15. oktobra 1922

SVEČANOST NAŠIH ORGANIZACIJ

po tem-le vspejedu:

Ob pol 8. uri zjutraj zbirališče pri g. županu v Bučkovcih. — Ob pol 9. uri sv. maša, nato pridiga (č. g. dr. J. Hohnjec).

Po cerkveni slavnosti SHOD SLS na prostem pri cerkvi. Govori narodni poslanec dr. Josip Hohnjec in drugi. Po zborovanju posvetitev župnije presv. S. Jezusovemu. Po večernicah nastop Orla iz ljutomerskega okrožja. Vabimo domačine in sosede k obilni udeležbi.

Slavnostni odbor.

Dnevne novice.

Kanonik dr. Josip Gruđen je po dolgotrajni boleznii odšel k svojemu Stvarniku. V trenutku, ko se zbira jo zgodovinarji, da pohite na svoj kongres v Beograd, je zapustil njihove vrste ugleden slovenski zgodovinar, s čegar deli je seznanila naše ljudstvo Družba sv. Mohorja. Rojen je bil v Ljubljani dne 14. februarja 1869 kot sin krojača. Služboval je na več krajih, pri tem pa neumorno proučeval zgodovino. Umrl je v nedeljo kot kanonik in profesor za zgodovino in cerkveno pravo. R. I. P.!

Poslanec dr. Hohnjec bo zboroval v nedeljo, dne 8. t. m. po zgodnjem sv. opravilu v Breznu, po pozni sv. masi pa na Remšniku.

Kn. šk. lavantinski ordinariat v Mariboru razglašaledeča navodila: Kn. šk. župnijskim uradom lavantinske škofije. Zaradi izrednih razmer je srednje šolska in vseučilišna mladina potrebna prav izdatne podpore. Ustanovil se je v ta namen v Mariboru odbor za Dijsko večerjo, ki hoče revnim dijakom mariborskih srednjih šol oskrbeti večerjo. Da pa se omogoči tudi katoliškim akademikom skupna kuhinja, se je osnoval pripravljalni odbor Dijskega podpornega društva v Ljubljani s pododborom v Mariboru. Oba odbora bota pobirala prispevke v denarju in v živilih. Kn. šk. lavantinski ordinariat zato povabi častito duhovščino, da nabiranje doneskov podpira in pospešuje. Po dogovoru obeh omenjenih odborov se bo nabiranje za Dijsko večerjo omejilo na dekanata Maribor levi in desni Dravski breg in na dekaniji Konjice in Slov. Bistrica.

Za akademsko menzo v Ljubljani pa se naj pobira v naddekanatu ob Savinji (izvzemši zgoraj omenjeni dekaniji) ter v naddekanatu ob Savi. Navodila za nabiranje in odposiljatev darov se najdejo v «Slov. Gospodarju» z dne 14. septembra 1922 in v «Straži» z dne 29. septembra 1922.

Darovi za «Dijaško večerjo.» Ob priliki blagoslovljenja Senčarjevega križa v Čakovi pri Sv. Juriju ob Savinji so darovali gostje pri večerji v gostoljubni hiši Senčarjevi 132.50 dinarjev; Podpečan Jernej, župnik v Tinju, 125 D; po 100 D: Martin Meško, župnik pri Kapeli, Karol Kumer, župnik v Prihovi, Posojilnica v Sl. Bistrici, Zadrúžna gospodarska banka v Mariboru, J. Lončarič, župnik, Sv. Jedert nad Laškim; 80 D darovalo uradništvo Zadrúžne gospodarske banke; 25 D Prešern, posestnik v Studenicah; 20 D Ivan Bogina v Makolah.

Naši javnosti! Vsi naši prijatelji, ki smo jim doposlali nabiralne pole, in vsi tovariši akademiki, ki so od našega tajništva pooblašteni, da nabirajo prispevke za našo menzo v blagu in denarju, naj blagovolijo čimprej zaključiti svoje nabiranje denarnih prispevkov (še ta teden!), ker moramo mi do dne 16. t. m. zaključiti tozadevne račune. Nabiranje realij se lahko vrši še dalje, o čemer blagovolite obvestiti naše tajništvo čimprej. Denar in nabiralne pole blagovolite nam vrniti, nabrane realije pa spravite na primeren kraj in nam to takoj javite. Za prevoz v Ljubljano poskrbimo mi. Naša prošnja za nabiranje gre pred vsem na našo javnost v južnejšem delu Slovenske Štajerske. — Ob enem se obračamo na naša društva, osobito na naše dekliške zveze v Posavju in v Savinjski dolini, da blagovolijo nakloniti dobiček od svojih prireditelj naših menzi, kar so nam že obljubili naši nižješolci v Mariboru. Posnemajte jih! — Celotni znesek, ki smo ga do danes prejeli od našega katoliškega dijaštva v Mariboru, znaša sedaj 130 D. Znatne zneske drugih darovalcev, ki so pokazali svojo naklonjenost naši katoliški akademski omladini, bomo ob priliki priobčili v naših listih, kakor tudi imena onih, ki so prispevali za našo menzo z darovi v realijah. — Glavno tajništvo nabiralne akcije za Štajersko, Maribor, Koroševa ulica 12.

Minister Puceljeva pogodba s Čehoslovaki. Po posredovanju in zaslugi g. ministra Pucelja se je sklenila med nami in Čehoslovaki posebna pogodba glede izvoza 150.000 hl naših vin v Čehoslovakijsko in uvoza 150.000 hl češkega piva k nam. Gospod minister Pucelj je razbodbinal to pogodbo kot svoj nesmrten uspeh, a razni trgovinski strokovnjaki so glede Puceljeve vinsko-pivne pogodbe čisto drugega mnenja. Hrvatski listi naglašajo dejstvo, da so Čehi pri tej priliki kot naši politični in vojni zavezniki izkoristili nesposobnost naših delegatov pri sklepanju zgoraj omenjene pogodbe, nam diktirali pogodbo, ki znači za Čeha status quo, za nas pa ponižanje. Čehi bodo menda res k nam uvažali svoje pivo, a mi bomo pa gledali, kam bi naj spravili svoje vino. Čehi so dobro vedeli, da so imeli pri tej pogodbi posla z ministrom, mesarjem Puceljem, radi tega je bila pogodba tudi tako malo podpisana na korist Čehov. Treba namreč pomniti, da ima Češka na uvoz vina prohibitivno carino od 5 č. K pri litru, kar znači v naši valuti 40 K. Če ta češka prohibitivna carina govori proti uvozu našega vina. Druga nepravilnost pa je kontingentiranje pri izvozu robe. Kontingentiranje vodi vedno do večjih ali manjših nepravil. Nadalje tudi: Kedo dobi pravico uvoza? Ako bo to dovoljevalo češko trgovinsko ministrstvo, pač ne more nikdo garantirati, da bo kontingent res izčrpan. Mogoče, da dobi pravico uvoza enega dela kontingenta kaka firma, kateri pa veliko bolj prija uvoz italijanskega vina. Ona dobi dovoljenje za uvoz našega vina, a iz trgovskih interesov ga ne bo uvozila. In na vse ravno kar omenjene pritožbe, bo češka vlada vedno lahko dala odgovor, da je ona dovolila kontingent. Mi bomo pa lahko prijadrili po Puceljevi zaslugi tako daleč, da se ne bo izvozilo niti en litra našega vina. Ako pa bo odredovala kontingent za izvoz vina na posamezne firme beograjska vlada, potem smo pri izvoznikah. Kaj pa so beograjske izvoznice, pa je vsakemu znano. Balkanske izvoznice so bile in ostanejo pri nas znak največje korupcije! Naš vinski trgovec bo moral čakati, da pridejo češke stranke k nam po vino, on sam ga jim ne more ponuditi, ker ne ve, ali bo dobil tudi češki trgovec dovoljenje, da sme to vino uvoziti. Tako izgleda s Puceljevo pogodbo, ki bo ravno tako padla v vodo, kot Puceljeve železnice. Pri nemških volih je Pucelj profitiral, pri železnicah pravijo, da bo tudi, mogoče mu bo odpadlo tudi kaj od češkega piva in našega vina. Kakor znano, mesarji radi pijejo štajersko vino in češko pivo . . . g. Pucelj pa tudi ni antialkoholik.

Veličastni shod dr. Kukovca v Prevaljah. Očividno nam poroča iz Prevalj: V nedeljo, dne 1. oktobra je bil naznanjen shod dr. Kukovca. Plakatov je bilo vse polno, na vsakem voglu si jih videl, in človek bi mislil, da bo tudi vso ljudstvo drvelo na shod. A kaj? Pet jih je prišlo in še ti gotovo niso vsi njegovega prepričanja. Drugi smo čakali in čakali zunaj, kedar bo začel minister na razpoloženju razlagati svojo demokratsko modrost, a zastoj smo čakali. Kajti kmalu smo videli g. dr. v spremstvu svojih stopati v gostilniško sobo, da se malo okrepeča, slabo mu je bilo gotovo radi brezštevilnega obiska shoda. Priporočali bi g. ministru na razpoloženju, naj se nam ne stavi na razpolago in raje sam doma premišljuje vse koristi — gospodarske in politične — bodoče mariborske oblasti.

Velika neumnost. Na zboru — boljše rečeno: na zborčku — v Prevaljah je poslanec dr. Kukovec izjavil, da je storil veliko neumnost, ker je skozi poldrugo leto kot aktivni minister v Beogradu se trudil in delal. Mi ne vemo, kakšno vest ima dr. Kukovec, ali široko ali ozko. Toliko vesti pa vendar mora imeti vsak človek,

da opravlja tisto delo, za katero je plačan. Ako se to zahteva od preprostega delavca, se mora tem bolj zahtevati od sijajno plačanega ministra kraljevine Srbije, Hrvatov in Slovencev. Sicer pa naj bo poslanec dr. Kukovec vsaj glede na to neumnost potolažen: ker je malo delal in izvršil, tudi ni veliko neumnosti storil.

Vstopili so v I. letnik bogoslovja gg.: Grobelšek Janez iz Majšberga, Demer Rudolj iz Slovenjgradca, Pivec Vinko iz Spitalice, Pribožič Peter iz Rajhenburga, Ratej Franc od Sv. Jurija ob južni žel., Rihter Jakob iz Noveštitve pri Gornjemgradu, Ulaga Tomaž od Sv. Marjete pri Rimskih toplicah, Zafošnik Gregor iz Slov. Bistrice.

Usposobljenostni izpiti za obče ljudske in za meščanske šole pred drž. izpraševalno komisijo v Mariboru (na drž. moškem učiteljskišću) se prično dne 3. novembra 1922 ob osmih zjutraj. Prošnje, ki naj bodo pisane na celi poli, naj se vpošljejo pravočasno potom okrajnih šolskih svetov, da bodo do dne 25. oktobra t. l. v rokah izpraševalne komisije. Odgovor na prošnjo dobe le oni kandidatje in kandidatinje, ki k izpitu ne bodo pripuščeni.

Državni uradniki, pristaše demokratske stranke so zelo veseli, da je minister dr. Žerjav v ministrskem svetu soglašal za povišanje plač visokim oficirjem. Da so le oficirji dobili, potem bomo še že tudi uradniki dobili. Tako se tolažijo vneti Žerjav-Kukovčevi pristaši med državnimi uradniki.

Kako funkcionira pošta. V Hercegovini je ustavljen poštni promet. Poštnega ministra je interpeliral radi tega poslanec Jugoslovanskega kluba. Minister je kakor po navadi obljubil, da se bo ta nedostatek takoj odpravil.

Zanimivosti iz Dobrne pri Celju. Jako živahna kopaliska sezija se je končala. Začelo pa se je vrvenje s trgovino sadja. Sadje nakupuje neki doktor in narodni poslanec iz Beograda. Z isto trgovino se peča tudi gospod upravitelj toplic, samo da je njegov trgovski okoliš bolj proti severozahodu, št. Janž itd. Bog daj srečo kmetom in trgovcem po nepoklicu! — Slaščičarna v toplicah se je tudi zaprla. Škoda, morebiti bi se dal prostor tudi po zimi za kaj porabiti. Trgovec Schaupter je pa menda opustil trgovino in začel nemško zmerjanje slovenskih kupcev s psokvo: «Windischer Hund», vsled česar ga bo državno pravdnštvo malo potolklo po nemških rožičkih, ki so že preveč zrastle, da se spet skrijejo. — Tudi mesarska obrt se razvija v znamenju najhujše konkurence, ki pa bo končala takoj, kakor hitro bo pri hotelu «Union» sezidana svinjska kuhinja.

Protestni shodi v Beogradu. Nedeljsko zborovanje proti draginji se je vršilo. Zbor je obsodil delo vlade v tem pogledu ter sklenil, da morajo posamezne korporacije sedaj vsaka zase nadaljevati protidraginjsko akcijo. — Pripravljen in priglasen shod akademikov proti jugofašizmu je pa policija prepovedala ter si izdala s tem zopet sijajno spričevalo, kako si predstavlja red in mir v državi.

Vagoni na račun vojnih odškodnin. Končana so pogajanja vladne komisije z nemškimi tvrdkami glede dobave železniških vagonov na račun reparacij. Naša država dobi 700 vagonov normalnotirnih ter 120 ozkotirnih, 500 vagonov za prevažanje svinj ter 6800 navadnih tovornih vagonov. Vse to se bo dobavilo od 1. novembra 1922 do 1. junija 1923.

Ponesrečen vojaški vlak. V nedeljo zvečer se je na postaji Pečenovci blizu Leskovca v Srbiji zgodila velika nesreča. Vojaški vlak je bil namenjen proti Skoplju, trčil je ob tovorni vlak, kar je povzročilo veliko materialno škodo ter izgubo človeških življenj. Poročila, če so točna, pravijo, da je 10 vojakov mrtvih, 20 težko, 30 pa lažje ranjenih. Iz te železniške nesreče bi se dalo sklepati, da res vozijo vojaštvo na jug in da delajo to z veliko naglico in zmedo, ker trčijo vlaki drug ob drugega, kar se je celo ob največjih vojnih transportih za časa vojne v zapadni Evropi le redko dogajalo.

Pripravimo se!

Zima prihaja. Pride čas izpopolnitve naših organizacij. Odkrito moramo priznati, da je v naši izobraževalni organizaciji po vojski nastala velika vrzel. Poprej v vsaki župniji in še celo po mnogih vaseh izobraževalna in bralna društva, ki so živahno delovala, danes najmanj 50 odstot. teh organizacij spi in se ne zgane. Izmed onih, ki pa se gibljejo, pa je zopet polovica samo takih, ki svoje delovanje omejujejo na šume veseliče in igre. Krščansko socialna organizacija ima druge, vzvišene cilje: širiti pravo krščansko prosveto v Slomškovem in Krekovem duhu.

Kaj storiti, da oživimo naša prosvetna društva po vseh župnijah? SKSZ naj kot naša krščanska prosvetna centrala tekom prve polovice meseca novembra skliče po vseh sodnih okrajih sestanek prosvetnih zaupnikov, predsednikov in odbornikov izobraževalnih organizacij na sestanek. Dvignimo se iz mrtvila! Prav noben izgovor ne velja. Centrala SKSZ naj takoj izdela kratek, a temeljit načrt za razgovor, ki naj bo na dnevnem redu teh okrajnih sestankov. Po mojem mnenju bi bili za sedaj najvažnejši ti-le predmeti: 1. Zimski izobraževalni tečaji za voditelje organizacij. 2. Predavanja v društvih. 3. Knjižnice. 4. Časopisi. 5. Zabave v zimskem času. 6. Kako dobiti denarna sredstva. SKSZ naj pošlje na vsak okrajni sestanek svojega referenta, da bo izobraževalna organizacija šla po enotnem načrtu. Zdi se mi, da poleg prosvetne, je za današnjo dobo najvažnejša delavska strokovna organizacija. Že marsikje so se ustanovile podružnice Stokovne zveze ali Prometne zveze. Vsajena rastlinica nekoliko časa životari, a kmalu usahne. Zakaj? Ker manjka onih, ki bi ji prilivali. Pač nimamo dovolj delavskih organizatorjev. Tukaj bode treba prav energične-

ga zamaha. Po mojem mnenju napravimo tako: Iz vseh delavskih centrov, tudi železnice povabimo v zimskem času za 2-3 dni mlajše može in fante iz delavskih vrst po vseh okrajih na izobraževalno-organizatorične tečaje, ki bodo namenjeni samo za delavske voditelje. Drugega izhoda iz tega prevažnega vprašanja danes ni. A predavatelji naj pridejo z izbranim gradivom. Naša politična organizacija procvita. Treba jo bo tekom letošnje zime še bolj izpopolniti. Shodi, ki jih bo odslej Kmetjska zveza ozir. Slov. ljudska stranka prirejala, naj bodo občni zbori krajevnih organizacij. Po vseh župnijah in večjih vaseh reorganizirajte krajevne odbore SLS, ustanoviti nove po vseh centrih in razdelite organizacijsko delo med zaupnike. Tajništva SLS je treba naznaniti imena novih odborov in zaupnikov. Mislim, da bo najvažnejša letošnja zimo agitacija za naše liste. Stranka, ki nima dobro razširjenega časopisja, nima bodočnosti. Z vneto pa se posvetimo še tudi Obrtni zvezi po vseh okrajih.

Misli in želje naj preidejo v dejanja.

Iz Maribora.

ČASTILCEM KREKOVEGA SPOMINA!

V nedeljo, dne 8. t. m. obhajamo petletnico, ko smo položili k večnemu počitku zemeljske ostanke nesmrtnega velikega sina Slovenije in prvobornika za veliko in pravično Jugoslavijo — dr. Janeza Ev. Kreka.

Krščansko-socialna mladina, njej na čelu krepko se razvijajoča orlovska organizacija v Mariboru prosi, da dan njegov spomin s tem, da se polnoštevilno udeleži sv. maše in slavnostnega cerkvenega govora v nedeljo ob pol deseti uri dopoldne v cerkvi sv. Alojzija v Mariboru.

Udeležba Orlov in Orlic v civilu in z znaki je obvezna za vsakega člana in članico.

Vse, karkoli krščansko-socialno misli, naj posveti ta dan in sv. mašo spominu našega očeta in prosvetnega buditelja dr. Janeza Kreka.

Delavec in obrtnik, inteligent in siromak, snidimo se k skupni sv. maši in v duhu zaživimo dneve, ko je bil naš prosvetitelj in sociolog še med nami.

Fantovski sestanek mariborskega Orla v petek večer pa bo posvečen razgovoru o neprecenljivi duhovni zapuščini našega vzornika. — Bog živi!

Mariborski Orli.

Odbor SKSZ.

—o—

Zlata maša o. Kalista. V nedeljo, 22. oktobra slavi samostan oo. frančiškanov izvanredno slovesnost. Oče Kalist Heric, graditelj veličastne bazilike in dolgoletni župnik slovenske fare obhaja ta dan svoj zlatomašniški jubilej. Častitemu starčku, velezaslužnemu možu za verski preporod Maribora in okolice, odlikovanemu jubilantu, iskrene čestitke.

Nakup hiš za mariborsko oblast. Dr. Kukovec je poslal «Sl. Nar.» pismo, v katerem po 14 dnevih izza poročila njegovemu «Taboru» prihaša s trditvijo, češ, da njemu «niti kateremukoli članu naše (demokratske) organizacije v Mariboru ni bilo nič znano o dotičnem nakupu, predno ni prišlo poročilo v časopisje». Dejstvo pa je, da je «Tabor» tokrat prvi prinesel «razveseljivo vest» o nakupu hiš za «mariborsko oblast». Ker pa sede člani njegove organizacije v uredništvu «Tabora», ali pa so vsaj v neposrednih zvezah s tem uredništvom, je torej več ko predrznost trditi, da nobenemu članu organizacije v Mariboru ni bilo nič znano o nakupu. Kako je pa potem prišla ta vest, katero je s takim veseljem zabeležil «Tabor», v Kukovčev list? Erkläre mir. Daje stoji dejstvo, da je dr. Žerjav že 5. septembra t. l. podpisal sklep ministrskega sveta o nakupu hiš. Če je bil, kakor sam pravi, dr. Kukovec takrat v Beogradu, pač ne more tajiti, da z dr. Žerjavom nista prišla skupaj in da nista govorila o tem «zagonetnem» nakupu. Zato je skrajno nelojalna trditev, češ, da je še le sedaj po vrnitvi iz Beograda, zvedel o stvari iz časopisja, katero je vsekakor tudi v Beogradu moral čitati. Ne pomaga niti sklicevati se na tajinstvenega Beograščana, ki je privlečen v celo zadevo, kakor Pilat v vero. Toda krono tem ciničnim njegovim očividnim neresnicam je dr. Kukovec postavil s tem, da pravi, da je 14 dni po obisku v uredništvu «Jutra» dobil od mariborskega Ljubljanečana pismo o tej zadevi in da je teden dni po poročilu vprašal pri «Jutru» za avtentičnost poročila. Danes pa je komaj 14 dni, odkar je vest o nakupu prišla sploh v javnost, dočim je dr. Kukovecovo pismo, datirano z dnem 30. m. m. Če človek laže, naj vsaj verjetno laže. Sicer je pa dr. Kukovec tudi tokrat dokazal, da celo v tej stvari še vedno išče — orijentacijo. K stvari se še povrnemo.

Dr. Kukovec še vedno kliče na pomoč detektive in policaje, da ga čuvajo. Celó v gostilnah mu morajo stati na strani. Čemu ima neki general preperete JDS tako slabo vest?

Pisarna JDS se je morala preseliti iz Narodnega doma k Črnemu orlu. «Tabor» je pozabil zapisati, zakaj? Med starimi in mladimi demokrati je prišlo do popolnega poloma. Žerjavovi so se preselili k Črnemu Orlu, a dr. Rosini zvesti ostali so še v Narodnem domu. Žerjavščina se pripravlja na naskok «Posojilnice».

Kongres zgodovinarjev se vrši od dne 8. do dne 16. t. m. v Beogradu. Tega zgodovinarskega kongresa se udeleži iz Maribora bogoslovni profesor g. dr. Kovčič.

Od 119 prešičev, o katerih je pisala pondeljкова «Straža», so jih polovico zapeljali v milarno, a ostalo meso so prodajali v klavnici za 53-60 kron kg. Beograjska vlada je obveščena o «vzornem» redu in radu mariborskih carinikov. Pa pravijo, da vrana vrani ne izkljuje oči.

Stavba palače naše Gospodarske banke vrlo napreduje. Zidarji delajo na akord. Podjetnik inž. dr. Kasal pravi, da bo pred zimo stavba pod streho. Ker bo stavba tako visoka, bo frančiškanski samostan od vzhodne strani močno zakrit. Velika dvorana za našo organizacijo se bo nahajala v pritličju.

Invalidi, vdove in sirote se vabijo, da se zglasijo pri podpisani organizaciji v svrhu popisovanja za statistiko in sicer: vsako sredo in soboto od 10. do 12. ure in vsako nedeljo od 9.—12., in od 2.—5. ure popoldne. Popis se izvrši po naročilu invalidskega odseka v svrhu izplačevanja različnih podpor, pokojnin, doklad itd. Vojni invalidi, vdove in sirote se v lastnem interesu vabijo, da se zglasijo v svrhu vpisovanja ob zgoraj določenih uradnih dneh in urah najpozneje do 25. okt., ker se jim v nasprotnem slučaju odtegnejo v doglednem času vse državne denarne pomoči. Razume se, da se bodo vpisali samo organizirani in kateri redno plačujejo mesečno članarino. Na invalide, vdove in sirote, ki niso organizirani pri podpisani invalidski organizaciji, se ne bo oziralo, ker imajo prednost le člani organizacije. K vpisovanju mora prinesiti vsak potrdilo občinskega urada: leto, mesec, dan in kraj rojstva, pristojnost in okraj, rojstni podatki družinskih članov, (invalidi tudi izvid nadpregleda), premoženjske in družinske razmere (ali ima premožen sorodnike), in ako je podpore potreben. — Po naročilu invalidskega odseka: Organizacija vojnih invalidov, poverjenišvo Maribor.

Veselica se vrši s koncertom, petje mitd. v prid sirot in vdov policijskih nameščencev dne 7. oktobra na večer v Götzovi dvorani. Pričetek točno ob 20. uri.

Vabilo. Cenjeno občinstvo uljudno opozarjam, da bom prihodnjo nedeljo, dne 8. t. m., imel v trgovini celi dan razstavljeno svoje pravkar došlo vsakovrstno zimsko sukno, vseh vrst platna in drugo modno blago. Vsakdo se uljudno cabi k prostemu ogledu zaloge, o kakovosti blaga in resnično nizkih cenah se bo vsak osebno prepričal. To nedeljo celi dan prost vhod v trgovino in ogled blaga. — Franc Mastek, Glavni trg 16. 458

Prav prijetno iznenaden je danes kljub neznosni draginji vsakdo, ki po čudovito nizkih cenah zamore kupiti vsakovrstno manufakturno in modno blago pri že vsem dobro znani, novourejeni solidni trgovini Fran Mastek, Maribor, Glavni trg 16. Enkratni poskus zadoštuje, da postanete stalen odjemalec. 459

GLADIATORJI.

(154. nadaljevanje.)

Nato pa je stopil na njegovo lice, še vedno strogo in osorno, izraz brezsrčne neusmiljenosti in rekel je bolj k tovarišem kot obtožencem:

»To je še resnejša zadeva, nego sem mislil. — Knezi Judovega rodu, plemenitaši, starejšine in duhovni in leviti ljudstva! Jaz sem le orožje vaše volje, orožje, ki ga vi skupno morete rabiti. — Ali ni moja dolžnost, da uničim in ne prizanesem?«

»Uniči in ne prizanesi!« je ponavljal Fineas in ves zbor je odmeval od brezsrčnih besed.

In nihče ni ugovarjal, niti Eleazar. Mračno in odločno je sedel na svojem mestu.

In še enkrat se je obrnil h Kalhi in mu rekel s pridušnim glasom:

»V prilikah govoriš! Kdor pa stoji pred sanhedrinom, naj govori v kratkih besedah dejstev! — Ali si torej ti eden izmed prokletih nazarejcev, ki se imenujejo kristjane?«

»Jaz sem kristjan!« je odgovoril Kalha. »In ponosen sem na to ime! — Da bi pač tudi ti, Matija, sin Boetov,

in vi vsi starejšine Judovi, da bi bili deležni tega, kar vsebuje to ime!«

In ljubeznivo in veselo je pogledal Eleazarja v obraz. — Saj je vedel, da je rešil svojega brata —.

Eleazar se je stresel, da je zarožljaj njegov oklep pod dolgo črno haljo, ki jo je nosil kot član sanhedrina.

Do skrajnosti napeti živci so popustili, laže mu je bilo, pa to olajšavo je plačal neizmerno drago! — Sedaj še le, ko je bilo bratovo življenje izgubljeno, je spoznal, koliko je bilo vredno!

Eleazar ni vedel, kam naj pogleda, kaj naj stori. Zdelo se je, da sta menjala vloge z bratom. Sedaj je bil Kalha ponosni, neuklonljivi značaj, Eleazar pa nežni, ljubeči brat —.

Pa misli so se mu kmalu obrnile drugam. Z zmagovitim zadovoljstvom je mislil na svojega nasprotnika, ugnanega, ponižanega, — mislil na svojo naraščujočo slavo, ki ga bo dvignila na prvo mesto v Jeruzalemu in v Judeji —.

Predsednik je nekaj trenutkov molče premišljeval, nato pa je obrnil svoj strog obraz k Eski.

»Kaj dela ta pogan v našem najvišjem sodnem dvoru? Naj pove, kar mu je znanega v tej stvari, preden se zagovarja zaradi svojega prestopka! — Tvoje pričevanje vsaj bo morebiti veljavno«, je zaničljivo pridjal, »kajti ti gotovo nisi kristjan!«

Ponovno je dvignil Britanec glavo. Če je tudi bilo v njegovem obnašanju manj svete mehko in ponižnosti, ko v Kalhinem, je vendar tudi njegovo lice žarelo od tiste ponosne samozavesti, od tiste plemenite neustrašenosti, ki je lastna mučencem in žrtvam prepričanja.

»Tudi jaz sem kristjan!« je odgovoril. »Priznavam to in se ponasam s tem imenom kakor Kalha, moj učenik. Ne bom zatajil zastave, pod katero služim! Boril se bom pod to zastavo, če treba, tudi do smrti!«

Predsedniku se je nasrčila brada od srdite nevolje. Zagrabil je rob svoje halje in jo raztrgal na dvoje. In dvignil je kosa čez glavo in zaklical z velikim glasom:

»Dovolj je! Govorila sta bogokletno pred sanhedrinom —. Kaj hočete še več? — Ne preostane nam druga ko da izgovorimo smrtno obsodbo. — Fineas, sin Ezre, naroči članom zbora, naj gredo v kamenito dvorano!«

In ves zbor se je molče dvignil, in slovesno, par za parom so odkorakali v kamenito dvorano.

Šmarnica izboljšane vrste. Zahtevajte natančna pojasnila od Trsnice »Vrbanjak«, št. IIj pri Velenju. 1—2 454

Prvovrst. stanovanje s prehrano se odda 10—14 letnemu dečku brez otrok. Naslov pove uprava lista. 456

Oglašujte v listu!

Starozlato

in srebrni denar

ki ne kroži več v prometu,

staro srebro in zlato

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

Avgušt Wapper,

urar in zlatar

Maribor, Stolna ulica št. 1.

Modele čevljev

v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali amerikaških oblikah izrezane, dobavlja za tvornice obuvala in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo.

Zgornje dele

izdelujem iz od naročnika mi doposlanega materiala, prvovrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov, za tovarne obuvala.

Nakup, reparatura in prodaja čevljarjskih strojev.

Zahtevajte prospekte od

Ralph F. Richter,

Subotica VI.

Poučevanje

v vseh strokah moderne, mehanične izdelave obuvala.

Zahtevajte prospekte! 17—331stl.

Polledelci!

FIŽOL

- žrešnjevec -

(Wachtelbohnen) Cocc

kupi vsako množino in

plača najvišje cene

Hmelak in drug

Maribor, Slomškov trg 6.

1—460

Vozniki, pozor!

Proti izvanredno dobremu plačilu se odda za prevažanje večja količina okroglega lesa. Vpraša se pri električni žagi M. Obrar, Maribor, Loška ul. 15. 1—2 458

S E N O

slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja — **OSET ANDREJ, MARIBOR** Aleksandrova cesta št. 57, telef. 88. 27—323

Gozdno posestvo

se išče v nakup. Naslov v upravi lista pod »Nakup«. 3—5 445

Tovarniška zaloga češkega in angleškega manufakturnega blaga se

dobi po najniž. cenah pri

J. TRPIN

Maribor, Glavni trg 17

Alojzij Gniusek

Maribor, Glavni trg 6

prodaja konjske plahte izgotovljene, impregnirane s kumetšpico, vsake velikosti 1 par okoli K 2700.—, istotake impregnirane plahte vsake velikosti za vozove kvadratmeter po K 340.—, konjske odeje vseh vrst najceneje, žičnate žimnice (Drahteinsatz) po K 600.—, afrik žimnice 3 delne po K 2800.—, vrvi za zvonove, studence in seno, vsake dolgosti in debelosti kg po K 120.—, K 140.—, strange za konje par K 80.—, 90.—, ter vsakovrstno drugo manufakturno blago.

Odvetnik dr. Alojz Goričan

je otvoril v Celju odvetniško

pisarno in jo pridružil pi-

sarni g. dr. Karola Laznik

v Prešernovi ulici št. 3.

Staro lito železo

v vseh množinah kupuleio

Strojne tovarne in livarne d. d.

v Ljubljani. 3—3 448

„CROATIA“

zavarovalna zadruga v Zagrebu, glavno zastop-

stvo v Mariboru

naznanja, da je prvemestila svojo pisarno iz Cafove

441 ulice 2 v Slovensko ulico 2/I. telef. 171. 3—3

Spodnještajerska ljudska posojilnica

v Mariboru, Stolna ulica št. 6, r. z. z n. z.

obrestuje od Novega leta naprej navadne vloge po

4¹/₂ %

Trajne in večje vloge pa po dogovoru.

Kdor hoče za svoj težko denar

dobiti dobro blago, kakor: sukno, hlačvino, barchente, platno, odeje, predpasnike, srajce itd. in po nizki ceni, naj kupuje v obče znani manufakturni trgovini

Srečko Pihlar

MARIBOR GOŠPOSKA ULICA 5

Prvovrst. umetna

GNOJILA

dobavlja najceneje veletrgovina

Vinko Vabič, Žalec, Sloven.

Jamstvo za vsebino! Jamstvo za vsebino!

Vse vrste v zalogi:

18 odstot. Inomasovo žlindro, 40—42 odstot. kalijevo sol, 18—20 odstot. kostni superfosfat, 15 odstot. rudninski superfosfat, 15—17 odstot. apneni dušik.